

Lärarhandledning

Uppgifter och förslag kring hur ni kan arbeta med bokens innehåll.

En makalös, sann berättelse om kärlek och överlevnad

NONA

Tatueraren

|

AUSCHWITZ

HEATHER MORRIS

Om lärarhandledningen

DEN HÄR LÄRARHANDLEDNINGEN är framtagen till boken ”Tatueraren i Auschwitz” av Heather Morris. Det är en berättelse baserad på en sann historia, som utspelar sig i koncentrationslägret Auschwitz II – Birkenau under Förintelsen. Boken är lämplig från 15 års ålder och kan med fördel användas vid ämnesövergripande arbete.

Lgr 11

Centralt innehåll i Svenska

- Lässtrategier för att förstå, tolka och analysera texter från olika medier. Att urskilja texters budskap, tema och motiv samt deras syften, avsändare och sammanhang.
- Skönlitteratur för ungdomar och vuxna från olika tider, från Sverige, Norden och övriga världen.
- Skönlitteratur som belyser människors villkor och identitets- och livsfrågor ...

Ämnets syfte

Genom undervisningen i ämnet svenska ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att ...

- läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften.
- söka information från olika källor och värdera dessa.

Centralt innehåll i Historia

- De båda världskrigen, deras orsaker och följder.
- Förtryck, folkfördrivningar och folkmord. Förintelsen och Gulag.

Ämnets syfte

Genom undervisningen i ämnet historia ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att ...

- använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer.
- kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap.

Uppgifterna i lärarhandledningen ger möjlighet att arbeta med bokens innehåll på olika sätt inför, under och efter läsning. De frågor som tas upp i samband med kapitlen är endast ett urval. Bokens handling är omfattande och kommer säkert att väcka många tankar och funderingar hos eleverna. För att enkelt fånga upp och samla dessa, finns ett kopieringsunderlag på s. 9, där eleverna kan skriva ner vad de undrar över, vad de vill diskutera samt ord och begrepp de inte förstår.

På s. 7 finns information om författaren, Heather Morris. Här finns även frågor som fokuserar på hur författaren har valt att utforma berättelsen, vilket berättarperspektiv som används, osv. Frågorna kan vara bra att dela upp på olika tillfällen, då vissa är mer omfattande.

Avslutningsvis finns tre skrivuppgifter. Låt eleverna välja en eller avgör själv vilken som passar bäst. Uppgifterna kan även spridas ut och användas vid olika tillfällen under arbetet med boken.

Söka fakta

ATT TATUERAREN I AUSCHWITZ är baserad på en sann historia, innebär inte att allting i boken är sant, vilket är viktigt att tydliggöra för eleverna. Boken har fått kritik för att faktafel förekommer. Författaren, Heather Morris, poängterar att hennes bok är Lales berättelse, inte en faktabok om Förintelsen. Händelserna i berättelsen kan däremot med fördel användas som utgångspunkt för att ta reda på fakta. Här följer några förslag på var ni kan hitta information.

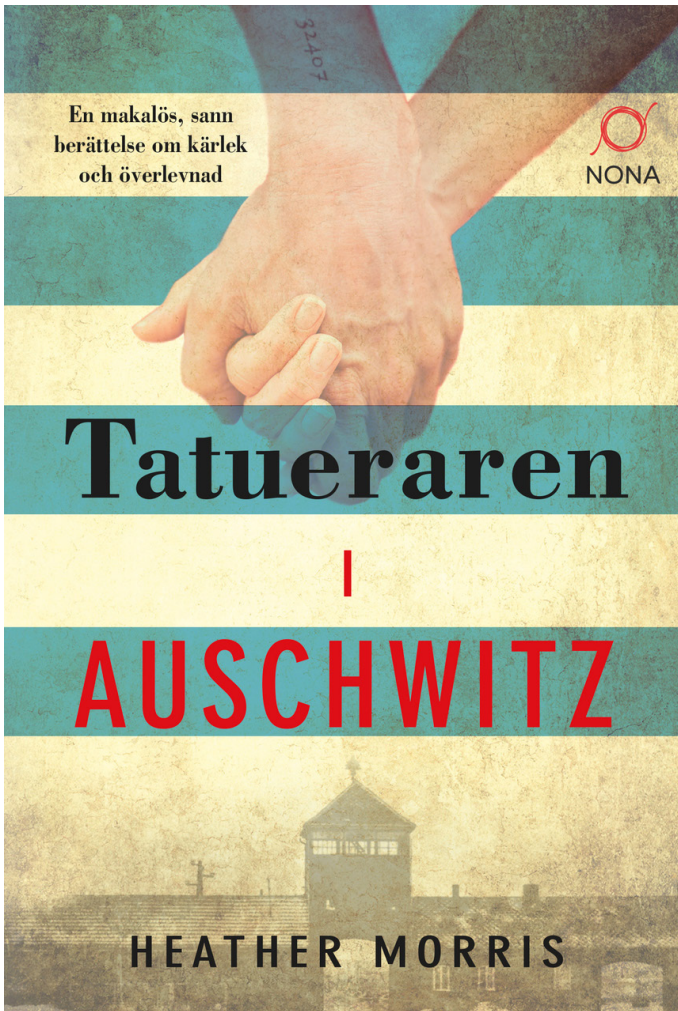
Myndigheten ”Forum för levande historia” har i uppdrag att främja arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen. På deras hemsida finns faktatexter kring det mesta som tas upp i boken. (<https://www.levandehistoria.se/fakta-fordjupning/forintelsen>). Om eleverna själva söker fakta är det mer viktigt än vanligt att ta upp och diskutera källkritiskt tänkande. ”Forum för levande historia” har bra övningar även kring detta, (www.levandehistoria.se/klassrummet/kallkritik-historiebruk-rasism).

På UR Play (urplay.se) finns programserien UR Samtiden – Förintelsens överlevande berättar, (<https://urplay.se/program/187226-ur-samtiden-fo-rintelsens-overlevande-berattar>). Där kan ni se intervjuer med överlevande, som berättar om sina upplevelser. Intervjuerna finns i hela versioner och i utvalda, kortare delar.

Samtal kring frågor som rör Förintelsen kan bli intensiva och ibland t.o.m. leda till polarisering i klassrummet. Diskussionsmaterial som kan vara ett stöd i arbetet med detta finns på Skolverkets hemsida, (<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/historia-att-arbeta-med-kontroversiella-fragor>).

Om boken

hjälpa de han möter. En av dem är Gita, som blir hans livs stora kärlek. Lale bestämmer sig för att inte bara han, utan även Gita, ska överleva lägret. Boken handlar om deras liv och kärlek i lägret, men också om människorna omkring dem, i en tillvaro där allt handlar om överlevnad och svåra val.

Introducera boken

Titta tillsammans på omslaget. Vad tänker eleverna när de hör titeln? Känner de till Auschwitz? Vad kan en tatuering göra i Auschwitz?

Läs prologen högt. Den handlar om Lales första möte med Gita. Begreppet prolog återkommer i diskussionsfrågorna på s. 7, i nuläget räcker det med att eleverna förstår att det är en inledning där författaren beskriver en situation som återkommer senare i boken. I första kapitlet tas man sedan tillbaka i tiden till de händelser som leder fram till mötet. Låt eleverna berätta sina tankar och funderingar kring det som händer i prologen.

Berätta att den bok ni nu ska läsa baserar sig på en sann historia. Författaren, Heather Morris, intervjuade huvudpersonen, Lale Sokolov, under tre års tid. Hans älskade hustru Gita hade precis dött och han ville berätta deras historia innan han återförenades med henne.

Om ni har möjlighet kan ni gärna titta på författarens egen introduktion av boken på Youtube ”Heather Morris discusses meeting Lale Sokolov”, (<https://youtu.be/70pxBGXkm9E>). Det finns även en film som visar Lale själv. Trots att den är skapad som reklam för boken, är den väl värd att titta på, för att ge liv åt allvaret i bokens handling.

Det är viktigt att betona att även om historien är sann, så är inte varje detalj i boken det. Under arbetet med boken är det därför bra att varva berättelsen med att ta reda på fakta.

Kort sammanfattning av bokens handling

”Tatueraren i Auschwitz” är en roman baserad på den sanna historien om Lale Sokolov, som under nästan tre års tid satt fängslad i koncentrationslägret Auschwitz - Birkenau. Handlingen utspelar sig från 1942, då Lale kommer till lägret och skildrar händelser och människor han möter fram till dess att han lämnar lägret 1945.

Lale blir, kort efter sin ankomst, lägrets tatuering, den som tatueringar in fängnumret på de som anländer och blir utvalda att ”leva”. Många människor kommer i hans väg, och Lale gör det han kan för att

Frågor till bokens kapitel

Frågorna till kapitlen syftar främst till att ge eleverna förståelse kring händelserna i boken. De kan användas som komplement till eleverna egna frågor.

Kapitel 1

- Varför befinner sig Lale på tåget?
- Vad händer när de kommer fram?
- När tror du Lale förstår att han inte hamnat på en vanlig arbetsplats?

Kapitel 2

- Vad är en kapo?
- Varför har Lale en gul stjärna på sig?
- Vilka andra symboler används i lägret och vad står de för?
- Vad är det som gör att Lale får chans till nya jobb?

Kapitel 3

- Varför tatuerar Lale de kvinnliga fångarna trots att han inte vill?
- Vem är mannen i den vita rocken?
- Vad tror du hände med Pepan?
- Vad finns det för fördelar respektive nackdelar med att vara lägrets tatuerare?

Kapitel 4

- Varför tror du Lale ger Baretski goda råd?
- Varför blir Lale orolig när han skickat meddelandet till fånge 4562?

Kapitel 5

- Varför får Gita ingen frukost dagen efter att hon träffat Lale?
- Varför vill Gita inte säga hela sitt namn till Lale, tror du?

Kapitel 6

- Vilka är Viktor och Juri?
- På vilket sätt får Lale nytta av att lära känna dem?

Kapitel 7

- En söndagsmorgon dyker inte Gita upp. Varför?
- Hur överlever Gita?

Kapitel 8

- Hur har Jakub hamnat i lägret?
- På vilket sätt får han hjälp av Lale?

Kapitel 9 -10

- Vilka är de som får ett Z tatuerat före sina nummer?
- Vad får Lale för relation till romerna i lägret? Hur skulle det ha varit om de inte varit i lägret?
- Varför tror du Lale föreslår att romerna ska börja undervisa barnen?

Kapitel 11

- Vad händer vid selektionen?
- Varför blir Lale rädd för Mengele?

Kapitel 12

- Hur reagerar fångarna när Lale säger att de ska spela fotboll mot lägrets vakter?
- Varför säger Lale att de inte får vinna fotbollsmatchen?

Kapitel 13

- Hur får Gita reda på vad som hänt med hennes familj?
- Varför berättar hon ingenting för Lale?

Kapitel 14-15

- Vad är Sonderkommando?
- Hur reagerar Lale på besöket i gaskammaren?
- Varför tror du han reagerar så?

Kapitel 16

- Vad vill de som knackar på Lales dörr?
- Hur gör Lale för att hjälpa?

Kapitel 17

- Varför tycker Lale att Cilka är en hjälte?
- Vad tycker du?

Kapitel 18

- Vad händer när fångarna ser flygplanet?
- Varför ger händelsen med flygplanet Lale hopp?

Kapitel 19

- Vad gör de två SS officerare i Lales rum?
- Hur överlever Lale?

Kapitel 20

- Vad får Lale göra i block 31?
- Hur kommer han därifrån?

Kapitel 21

- Varför säger Baretski att Lale är som en katt?
- Varför fortsätter Lale att ta emot värdesaker?

Kapitel 22

- Vad händer med romerna?
- Varför säger Leon att Lales tatueringsnål gått sönder?

Kapitel 23

- Vad är det för explosioner som Gita och Lale hör?
- Varför blir Lale hoppfull?

Kapitel 24

- Varför är det färre nya fångar som kommer till lägret?
- Vad får Lale att vakna mitt i natten?
- Varför ropar Gita sitt namn till Lale?

Kapitel 25

- Hur lyckas Gita fly?
- Vart tar hon vägen?

Kapitel 26

- Var hamnar Lale?
- Hur tar han sig därifrån?
- Varför säger Lale att han inte är jude?
- Hur flyr han från lägret i Wien?

Kapitel 27

- Hur kommer det sig att Lale börjar jobba för de ryska soldaterna?
- Vad är det Lale ska göra?
- Hur lyckas Lale ta sig till Slovakien?

Kapitel 28

- Vad har hänt med Lales familj?
- Hur hittar Lale Gita?

Övergripande frågor

1. Hur skulle du beskriva Lale?
2. Vad var det som gjorde att Lale överlevde tiden i lägret, tror du?
3. Vad var det som gjorde att Gita överlevde?
4. Lale gjorde många svåra val i lägret. Tyckte du att alla hans val var bra eller var det någon gång du tycker att skulle han handlat annorlunda?
5. Vad tror du Lale menade med "Att rädda ett liv är som att rädda en hel värld"?
6. Skriv namnen i rutan nedan i den kolumn du tycker att de passar. En del namn kanske passar i båda kolumnerna eller så kanske de inte passar in alls.

Aron   Pepan   Gita   Baretski   Nadya   Cilka   Leon
Jakub   Viktor   Juri   Mendel Bauer   Friedrich

Fick hjälp av Lale

Hjälpte Lale

Författaren och boken

HEATHER MORRIS FÖDDES PÅ Nya Zeeland men bor numera i Australien. Hon inledde sitt författarskap med att skriva filmmanus, efter att ha deltagit i flera kurser i ämnet.

År 2003 presenterades hon för ”en äldre gentleman” som sade ha en historia att berätta. Det var Lale Sokolov eller Ludwig Eisenberg, som han ursprungligen hette. Lale ville att Heather skulle berätta historien om honom och hans hustru Gita, som nyligen gått bort.

Heather tillbringade flera år med att lyssna till och skriva ner Lales berättelse. Hon skrev först historien som ett filmmanus, men efter att ha haft svårt att hitta en producent, omarbetade hon sitt manus till en bok, ”Tatueraren i Auschwitz”.

Vill ni läsa mer om Heather Morris, så har hon en egen hemsida: <http://www.heathermorrisauthor.com>. Det finns även flera intervjuer med henne på Youtube.

Här är förslag på frågor att använda för diskussion kring hur författaren har valt att utforma boken. Det viktiga här är att eleverna reflekterar över svaret och förstår att man som författare gör olika val när man skriver en text. Det kan var lämpligt att dela upp arbetet med frågorna, att t.ex. ta upp prolog/epilog vid ett tillfälle och berättarperspektiv vid ett annat.

- Vad är en prolog?
- Hur använder författaren prologen? Varför tror du hon valt att göra så?
- Vad är en epilog?
- Vad innehåller epilogen i boken?
- Hitta andra böcker som innehåller prolog/epilog och jämför hur de används där.
- Vem är berättare i boken?
- Läs mer om olika berättarperspektiv (t.ex. på skrivguider.se). Diskutera författarens val, varför har hon inte skrivit i t.ex. jag-form?
- Är boken skriven som en lång sammanhängande berättelse eller i kortare avsnitt? Varför är det så, tror du?

Skrivuppgifter

Vilket är ditt motto?

Lale hade ett talesätt som man kan säga var hans motto: ”Att rädda ett liv är som att rädda en hel värld.” Det styrde och påverkade många av hans handlingar i lägret.

Har du något motto? Om du inte har det, leta på nätet eller i böcker och välj något som du tycker passar dig och ditt sätt att vara. Motivera ditt val och beskriv varför just det talesättet passar in på dig.

Byt berättarperspektiv

I prologen och i kapitel 3 beskrivs första mötet mellan Lale och Gita, sett ur Lales ögon. Beskriv samma händelse ur Gitas perspektiv. Vad kan hon ha tänkt och känt?

Har vi lärt oss något av Förintelsen?

Lale har svårt att förstå hur människor kan utgöra ett hot bara genom att tillhöra en ras. Vad tänker du? Har vi lärt oss något av det som hände under förintelsen? Eller skulle något liknande kunna hända igen? Skriv en argumenterande text där du för fram dina tankar och åsikter.

Namn: _____

Tatueraren i Auschwitz, kapitel ____

Här kan du samla det du funderar över när du läser bokens kapitel. Skriv också ner de ord och uttryck som du inte förstår och ta reda på vad de betyder.

Jag undrar

Jag vill diskutera

Ord och begrepp
